

Opleidingsplan

Academische Opleidingschool



**Inhoudsopgave**

1. Inleiding	blz. 2
2. Richtlijnen voor verankering van de Academische Opleidingsschool	blz. 3
3. Visie op leren	blz. 4 en 5
4. Inrichting stagebegeleiding	blz. 6 en 7
5. Onderzoeken met plezier	blz. 8 en 9
6. Inrichting communicatie / overleg structuur	blz. 10
7. Plaatsing stagiaires	blz. 11
8. Competentie profielen	blz. 12
9. Omschrijving taken en verantwoordelijkheden binnen project	blz. 12
10. Onderzoeksprogramma	blz. 12 en 13

## **1. Inleiding**

KBS De Vlieger voelt zich met de Katholieke Pabo Zwolle verantwoordelijk voor de ontwikkeling van studenten en leerkrachten, dit om te komen tot verbetering van leer- en ontwikkelingsprocessen van kinderen in het primair onderwijs.

Er bestaat in Nederland een brede consensus dat onderwijsvernieuwing of verbetering alleen kan beklijven indien deze gebaseerd is op praktijkgericht onderzoek. Op KBS De Vlieger wordt de schoolontwikkeling en innovatie verbonden met praktijkonderzoek, scholing en het opleiden op de werkplek van (toekomstige) leerkrachten. Door onderzoek te doen leren aankomende leerkrachten dat problemen waar zij in de praktijk tegen aan lopen verholpen kunnen worden, hiermee wordt hun professioneel handelen verdiept.

Binnen KBS De Vlieger vinden wij een onderzoekende cultuur belangrijk. Het praktijkgerichte onderzoek door studenten werkt als een aanjager voor het team.

Dit opleidingsplan is er op gericht om een Academische Opleidingsschool te worden en te blijven op basis van de criteria die zijn gesteld in het document Keurmerk Academische Opleidingsschool. Omdat kwaliteitsverbetering van opleiden in de school een continu proces is gebruiken we dit document als groeidocument.

## **2. Richtlijnen voor verankering van de Academische Opleidingsschool**

- A. KBS De Vlieger onderschrijft de visie en het doel van de Academische Opleidingsschool ten aanzien van de vervlechting van opleiding, onderzoek en schoolontwikkeling. Het onderzoeksprogramma wordt gedragen door alle partners in de Academische Opleidingsschool.
- B. Het onderzoeksprogramma wordt gedragen door het team van de Academische Opleidingsschool waar het praktijkgericht onderzoek wordt uitgevoerd.
- C. De Academische Opleidingsschool draagt zorg voor goed partnerschap en een voldoende aantal studenten per school.
- D. De Academische Opleidingsschool heeft een professioneel onderzoeksprogramma dat bijdraagt aan de borging van de kwaliteit van het onderzoek. (Zie document keurmerk AOS)
- E. De Academische Opleidingsschool draagt zorg voor regelmatige evaluatie van processen en opbrengsten, zodat er ook daadwerkelijk borging plaats kan vinden van de nieuw opgedane inzichten.  
De Academische Opleidingsschool richt zich met haar onderzoek/innovatie op de eigen schoolontwikkeling en op onderwerpen die verder gaan dan de belangen van de (eigen) organisatie en die van haar partners. Tussen de partners van de Academische Opleidingsschool vindt kennisdeling plaats.

### 3. Visie op leren

Ontwikkelen, opleiden en onderzoeken met plezier!

Ons onderwijs moet bij uitstek interessant, motiverend, uitdagend en betekenisvol zijn en moet plaatsvinden in een aantrekkelijke en professionele werk- en leefomgeving. Net zoals voor de leerlingen op KBS De Vlieger willen we deze aantrekkelijke werk en leefsituatie ook creëren voor studenten. KBS De Vlieger is een school waarin opleiden is verbonden met schoolontwikkeling, onderwijsinnovatie en onderzoek. Dit met als doel om de onderwijskwaliteit te verhogen.

KBS De Vlieger wil een Academische Opleidingschool zijn waar de studenten ruimte krijgen zich te ontwikkelen tot een toekomstige collega. De ontwikkeling van de student berust op relatie, autonomie en competentie. Het leren van de studenten krijgt vorm aan de hand van de dagelijkse praktijk en de schoolontwikkeling. De student bepaalt in hoge mate zelf wat hij leert en hoe hij leert. De studenten en leerkrachten leren van en met elkaar. Dit gebeurt door intensief samen te werken waarbij het belang van kwalitatief onderwijs bovenaan staat.

Wij willen studenten graag meegeven dat structuur in de vorm van voorspelbaar leerkracht en een goed klassenmanagement essentieel is om goed onderwijs te verzorgen, dit geeft leerlingen houvast en duidelijkheid. Binnen de cultuur van KBS De Vlieger is professionele communicatie een belangrijk onderdeel. Ons streven is de studenten te leren om op een opbouwende manier feedback te geven en te ontvangen.

Het praktijkonderzoek is een belangrijk onderdeel van de Academische Opleidingschool. Het gaat hierbij vooral om reflectie en het verbeteren van de eigen onderwijspraktijk. Het praktijkonderzoek wordt uitgevoerd op een cyclische manier. Deze werkwijze noemen we collectief kennis creëren en komt voort uit het sociaal constructivisme. Binnen deze onderzoeksmatige manier van werken staat het samenwerken, met als doel kennis genereren, centraal.



## Organisatie

Binnen KBS De Vlieger hebben we te maken met verschillende typen studenten. We vinden het belangrijk dat de studenten zoveel mogelijk ervaring opdoen met de facetten die het primair onderwijs te bieden heeft. We zorgen ervoor dat de studenten veel interactie hebben met leerlingen door middel van lesgeven en het aanbieden van activiteiten. Tijdens de interactie met leerlingen worden de studenten begeleidt door de leerkracht van de betreffende groep.

De studenten die eindstage lopen staan zelfstandig voor de groep op donderdag en vrijdag. Zij werken intensief samen met de leerkracht die op maandag tot en met woensdag verantwoordelijk is voor de groep. Zij worden begeleid door de opleider in de school.

Om ervaringen en kennis te kunnen delen, creëren we leergemeenschappen bestaande uit studenten en leerkrachten. Elk student heeft te maken met eigen leerdoelen en leerinhouden. Binnen de leergemeenschappen koppelen we de inhouden aan thema's zodat elke deelnemer op een zinvolle manier een bijdrage kan leveren maar ook waardevolle informatie kan halen. Elke leergemeenschap heeft een focus, zodat het leren een richting krijgt. Binnen het opleiden in de school is het uitgangspunt leren van en met elkaar waardoor we ontwikkelen met plezier. De focus van de onderzoeksgroep ligt vooral bij het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek. Deze groep bestaat uit een aantal leerkrachten die zijn verdeeld over de verschillende Vliegers. Tevens zijn de directeur, Intern Begeleiders en de onderzoekscoördinator/Opleider in de school vertegenwoordigd in deze leergroep.

#### **4. Inrichting Stagebegeleiding**

##### **Waarom leergemeenschappen?**

*Omdat we geloven dat gezamenlijke en wederzijdse leerprocessen tussen leraren (in opleiding), lerarenopleiders en overige kennispartners leidt tot verbetering van onderwijs kwaliteit.*

Afkortingen:

- OIS = Opleider in de School
- MT = Management
- BC = Bouwcoördinator
- IB = Intern Begeleider
- KPZ = Katholieke Pabo Zwolle
- WPO = Werk Plek Opleiding
- OIS = Opleider In de School
- OC = Onderzoeks Coach

##### **De leergemeenschappen**

###### **A. De leergroep**

- Focus: Persoonlijke professionele ontwikkeling van de leerkracht  
Wie: Studenten KPZ,OIS en Rayondocent (incidenteel)  
Begeleider: Opleider in de school (OIS)

###### **B. De onderzoeksgroep/Werkgroep**

- Focus: Het verrichten van praktijkonderzoek gekoppeld aan een schoolontwikkelingsvraag.  
Deze groep vervult de verbindende factor tussen de opbrengsten van het praktijkonderzoek en het dagelijks handelen.  
Wie: Studenten KPZ, OC, Rayondocent, leerkrachten, MT/BC/IB  
Begeleider: Onderzoekscoach

###### **C. De stageleergroep**

- Focus: Het verrichten van praktijkonderzoek naar een individuele leervraag.  
Wie: Studenten KPZ, OIS en Rayondocent (Incidenteel)  
Begeleider: OIS

###### **E. Mentoren**

- Focus: Professionalisering op het gebied van begeleidingsvaardigheden van de leerkracht(mentor) staat centraal.  
Wie: Mentoren (leerkrachten)  
Aansturing: OIS

###### **F. Stuurgroep**

- Focus: Bewaken voortgang schoolontwikkeling  
Wie: Projectleider AOS (Vlieger)= Directeur en OIS

G. Groot overleg (klankbordgroep)

Focus: Toetsing en bewaking van vliegerbrede (onderwijskundige) ontwikkelingen  
Wie: Directie, BC, IB, Leerkrachten LB en/of betrokken bij onderwerp, OIS/OC  
Aansturing: Directie

Begeleiding in leergemeenschappen volgens model collectief kennis creëren.





## **5. Onderzoeken met plezier!**

### **A. Randvoorwaarden**

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig, ze stellen vragen en gaan het liefst spelenderwijs op onderzoek uit. Deze onderzoekende houding willen we graag stimuleren bij onze leerlingen maar ook bij de studenten die stagelopen op KBS De Vlieger. Om dit effectief te kunnen doen hebben we een aantal randvoorwaarden gecreëerd in de communicatie en organisatie rondom het onderzoek.

De onderzoeksvraag die voortvloeit uit de schoolontwikkelingsvraag wordt in overleg met alle betrokkenen vastgesteld. De onderzoekscoördinator/ Opleider in de school bespreekt tijdens de begeleidingsmoment met de studenten welke vragen er ingebracht kunnen worden. Tijdens deze momenten wordt ook de rayondocent betrokken als klankbord. Uiteindelijk ligt bij de KPZ de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de onderzoeksvraag en het onderzoeksproces.

In de onderzoeksgroep wordt bij aanvang van het schooljaar het onderzoeksprogramma besproken. Hierin staat wat de verwachte opbrengsten zijn, de planning van de bijeenkomsten en een verduidelijking van de taken en verantwoordelijkheden van de deelnemers van de onderzoeksgroep.

In het onderzoeksprogramma wordt meegenomen dat bij het ontwikkelen naar het keurmerk Academische Opleidingschool een cultuur hoort waarbij onderwijsprofessionals de verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen voor hun eigen competentieontwikkeling met als doel om het leerproces bij leerlingen te verbeteren.

De werkgroepleden dragen het onderzoeksprogramma actief uit in de school zodat er draagvlak en een doorgaande lijn ten aanzien van het project of vernieuwing ontstaat.

De Opleider in de School (OIS) en Onderzoek coördinator (OC) zijn gecertificeerd en opgeleid op de KPZ. Op dit moment wordt er een schaduwcoach opgeleid. Vanaf schooljaar 2011 -2012 hebben jaarlijks 3 mentoren de basistraining "Begeleiden en Beoordelen" op de KPZ gevolgd. De onderzoekscoach/Opleider in de school wordt gefaciliteerd op de dag dat de studenten op de werkplek zijn om met het onderzoek aan de slag te gaan.

### **B. Theorie**

Praktijkgericht onderzoek wordt door de HBO-raad omschreven als onderzoek dat is geworteld in de beroepspraktijk en dat bijdraagt aan de verbetering en innovatie van die beroepspraktijk. Dit vindt plaats door het genereren van kennis en inzichten, maar ook door het leveren van toepasbare producten en het ontwerpen van concrete oplossingen voor praktijkproblemen. Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek onderscheidt zich van het fundamentele onderzoek doordat het zich in eerste instantie richt op het oplossen van praktische problemen waar professionals in de praktijk tegenaan lopen. Daarnaast richt praktijkgericht onderzoek zich op theorievorming over zulke problemen en op oplossingswijzen. Bij praktijkgericht onderzoek gaat het om een vraagstelling die uit de praktijk voortkomt of daar direct relevant voor is. De uitkomsten van praktijkgericht onderzoek kunnen toegepast worden in die praktijk en gaan deel uitmaken van de kennis die in het curriculum van de opleiding onderwezen wordt.

De vaardigheden om nieuwe kennis op te doen, analyses uit te voeren en te komen tot nieuwe inzichten, moeten aangeleerd worden. Dat is de reden dat praktijkgericht onderzoek een steeds prominentere plaats krijgt in het curriculum (zie Heijmans, 2011). Bij het doen van onderzoek kunnen volgens Plomp (2007) vijf onderzoeksfuncties onderscheiden worden: beschrijven, vergelijken, evalueren, verklaren en ontwerpen.

Studenten komen tijdens hun opleiding in elk geval met vier onderzoeksfuncties in aanraking, de functies beschrijven, vergelijken, evalueren en verklaren. De onderzoeksfunctie 'ontwerpen' is een complexe functie die kenmerkend is voor ontwerpgericht onderzoek. Dit type onderzoek kent twee componenten: ontwerpen en onderzoeken. De KPZ heeft gekozen voor ontwerpgericht onderzoek voor haar getalenteerde studenten en voor het onderzoek van leraren aan academische basisscholen.

## **6. Inrichting communicatie/overleg structuur**

Directeur (projectleider Vlieger) – OIS	(Stuurgroep overleg 10x)
Directeur – Directeuren (Vlieger)	(MT overleg 10x)
Directeur – Directeuren (Stichting)	(ASB 4x)
OIS – directie – BC – IB	(Klankbordgroep: Groot overleg 5x)
OIS – WPO (PPO)	(begeleidingsmoment 20x)
OIS (OC) - WPO(onderzoek)	(begeleidingsmoment 20x)
OIS – DUO collega's WPO	(werkoverleg 4x)
OIS – Werkgroep/Onderzoeksgroep	(commissie 6 x)
OIS – mentoren	(werkoverleg 2x)
OIS – rayondocent	(werkoverleg 4x)
OIS – studenten KPZ	(stageleergroep 5x)
OIS – team	(Bouw, team of werkoverleg)
OIS – OIS andere scholen	(netwerkbijeenkomsten 2x)

\* Informatie rondom de Academische Opleidingsschool wordt met enige regelmaat in de weekberichten verspreid. De zaken die vragen om een mondelinge toelichting worden besproken door de werkgroepleden van de AOS tijdens bouwoverleggen of teamoverleggen. Zodat de verschillende Vliegers van dezelfde informatie worden voorzien.

### Afkortingen:

- OIS = Opleider in de School
- MT = Management
- BC = Bouwcoördinator
- IB = Intern Begeleider
- KPZ = Katholieke Pabo Zwolle
- WPO = Werk Plek Opleiding
- OIS = Opleider In de School
- OC = Onderzoeks Coach

## **7. Plaatsing stagiaires**

Om stagiaires de begeleiding te kunnen bieden die ze nodig hebben zijn er een aantal richtlijnen opgesteld bij de plaatsing van de studenten. Een van de richtlijnen is dat leerkrachten de eigen groep goed op orde moet hebben. De praktijk is soms weerbarstiger, leerkrachten voelen niet altijd de ruimte om begeleiding te kunnen geven. Soms kan het zo zijn dat de groepsdynamiek zo complex is dat er in mindere mate sprake is van een veilige leer situatie voor de student.

We plaatsen daarom in eerste instantie geen stagiaires bij collega's die:

- Startend zijn
- Voor het eerst een jaargroep draaien
- Op een andere Vlieger starten

De ervaring leert dat bij bovenstaande punten de leerkracht al zijn tijd en energie nodig heeft om de eigen groep in goede banen te leiden en er weinig ruimte over is/ervaren wordt voor begeleiding. De organisatie en werksfeer binnen KBS De Vlieger is stabiel en het merendeel van de leerkrachten staat open voor de begeleiding van een stagiair. De afspraak binnen het samenwerkingsverband KPZ – Catent is dat er naast elke WPO'er nog 3 studenten uit leerjaar 1 tot en met 3 geplaatst worden.

Voor vierdejaars KPZ studenten die het WPO+ (academisch) traject volgen geldt een sollicitatieprocedure. (Zie procedure WPO plaatsing KPZ). Tijdens deze procedure wordt er zorgvuldig gekeken of de student affiniteit heeft met de schoolontwikkelingsvraag waar het onderzoek zich op zal gaan richten.

Aandachtspunt is dat de sollicitatiegesprekken plaatsvinden op het moment dat de vacature nog niet helemaal duidelijk is omdat de formatie nog niet rond is. Wij geven daarom aan dat de vacature betrekking heeft op een bepaalde bouw en kijken bij de uiteindelijke match ook naar de voorkeur van de student.

Bij de plaatsing van overige studenten wordt er ook gekeken naar de voorkeuren en kwaliteiten van leerkrachten. Aan het einde van een schooljaar wordt er gevraagd wie er in het nieuwe schooljaar een stagiair zou willen begeleiden. Deze vraag wordt via de mail verspreid door de stagecoördinator. De wensen worden geïnventariseerd door de stagecoördinator en op het moment dat de formatie bekend is wordt er een overzicht gemaakt met beschikbare plekken.

Op basis van dit overzicht bepaalt de stagecoördinator waar de stagiair geplaatst wordt. Dit gaat eerst in overleg met de betreffende leerkracht. De directie van KBS De Vlieger krijgt het stageoverzicht en beoordeelt de voorgestelde plaatsing van studenten. Alle stagiaires krijgen bij de start van de stage het document "Welkom stagiaires" zodat ze vooraf op de hoogte zijn van de afspraken en regels op KBS De Vlieger.

## **8. Competentie profielen**

De competentie profielen die horen bij een Academische Opleidingsschool worden meegenomen door de directie tijdens de ontwikkelgesprekken. De onderzoekende houding en de afspraken die zijn voortgekomen uit de verschillende onderzoeksprocessen zijn gesprekspunt.

**Competentieprofiel opleider in de school** (zie functiehuis Catent)

**Competentieprofiel directeur AOS** (idem)

**Competentieprofiel medewerkers AOS** (idem)

## **9. Omschrijving taken en verantwoordelijkheden binnen de projectorganisatie**

Zie Handboek AOS.

## **10. Onderzoeksprogramma**

### **Fase 1 (einde schooljaar start nieuwe schooljaar)**

**Wat:** De school heeft een ambitie voor schoolontwikkeling die zich over meerdere jaren uitstrekt: Waar staat de school voor? Op grond daarvan formuleert de school een schoolontwikkelvraag, passend bij de ambities van de school, voor het onderzoek. Vandaaruit wordt aangegeven waarop de school elk jaar het accent willen leggen en wat, als het aan de school ligt, de onderzoeksvraag zal zijn.

**Wanneer:** Omstreeks mei (laatste werkgroepbijeenkomst of eventueel eindpresentatie)

**Wie:** Directeur, OC en leden betrokken bij de onderzoeksgroep.

### **Fase 2 (september oktober)**

**Wat:** De studenten krijgen ruimte om hun weg te vinden binnen de school, zich inhoudelijk te oriënteren (mogelijkheden hiervoor: inlezen in het onderwerp, eerdere onderzoeksverslagen lezen, schoolontwikkelvraag bekijken, schoolplan lezen, gesprekken voeren met collega's en of collega's observeren, etc.) en brengen globale probleemstelling in en dienen het plan in voor vooronderzoek.

**Wanneer:** Wekelijks op woensdag, om de twee weken begeleidingsgesprek met OIS/OC

**Wie:** Student, OC, Rayondocent, onderzoeksgroep

### **Fase 3 (november)**

**Wat:** Onderzoeksdesign maken voor ontwerp.

**Wanneer:** Wekelijks op woensdag, om de twee weken begeleidingsmoment en 1x fiatmoment met KPZ

**Wie:** Student, OC/OIS, Rayondocent, directeur, onderzoeksgroep

**Fase 4: (december t/m maart)**

**Wat:** Uitvoeringsfase

**Wanneer:** Periode van 6 weken afhankelijk van de planning in de specifieke bouw van KBS De Vlieger.

**Wie:** Student i.s.m. Leerkrachten, BC en OC/OIS

**Fase 5 (april t/m juni)**

**Wat:** Verzamelen van data, trekken van conclusies en presenteren

**Wanneer:** Wekelijks op woensdag, eindpresentatie is begin mei

**Wie:** Student i.s.m. leerkrachten (OC/OIS )in onderzoeksgroep en leerkrachten die betrokken waren bij de uitvoeringsfase.

\* Fase 5 loopt weer over in fase 1 van het onderzoeksprogramma. Voor meer gedetailleerde acties per fase verwijzen we naar het document fasen van het onderzoeksproject 2012 2013.